

Porcelán kitinváz

Az Első Magyar Látványtár
Kutyavilág, macskakaj és más állatságok című kiállítása

Vízivárosi Galéria, 2016. III. 3–25.

WIRTH IMRE

Amikor birtoka szívében vendégül látott a gyűjtő, akinek az egyik kutyája már teljesen vak volt, váratlanul megtapasztalhattam, mit jelent az, ha valaki az idő lakatlan területére tévedve elbizonytalanodik szavai kifejező erejétől. Így jobbra szótlanul ültem vendéglátóm társaságában, s magabiztosságom képzetét legfeljebb a kezemben tartott kristálypohár idézte elém, ahogy az alkonyi napfény felszikkasztotta a vörösbor hús cseppjei és a metszett üveg fénytörésének játékában. Pedig világéletemben nagy hang-

foto: Teller Mária

foto: Teller Mária

SZEMADÁM GYÖRGY: Ibisz

RÁC MOLNÁR SÁNDOR:
Önmagát néző IKEA-macska

súlyt fektettem a pontosságra, mondataim ezért gyakran úgy sorakoztak egymás mellett, mint gránitszilárd alapkövek, vagy még inkább, mint a smaragd gyíkok a tengerpart átforrósodott kövei között: mozdulatlanul sütkérezve egy talán csak elképzelt ragyogás fényében.

Borges egyik novellájáról beszélgettünk, amiben régi atlantiszi mítoszt elevenített fel a labirintusba zárt, félig ember szörnyetegről, akinek homályos útvesztőiből senki sem tért vissza. A vak író olyan részvétellel ábrázolta ezt a rémet, esendőnek sejtetve folyosómélyi magányát, hogy vendéglátóm képzeletbeli árnya mind gyakrabban vetült rám, s már a hajszálpontosan járó barokk órák halk harangjátékában is őt hallottam, ahogy a szőnyegek hangtalan elnyelik lépteit.

A vendéglátóm által felkínált nyugalom, labirintus-szerű, hatalmas gyűjteményének lélegzete s a fojtóan édes rózsailat nem enyhítette szorongásomat, míg

Első Magyar Látványtár
– Kutyavilág, Macskakaj és más állatságok
Állatábrázolások a gyűjteményben
VÖRÖSVÁRY ÁKOS
gyűjteménye

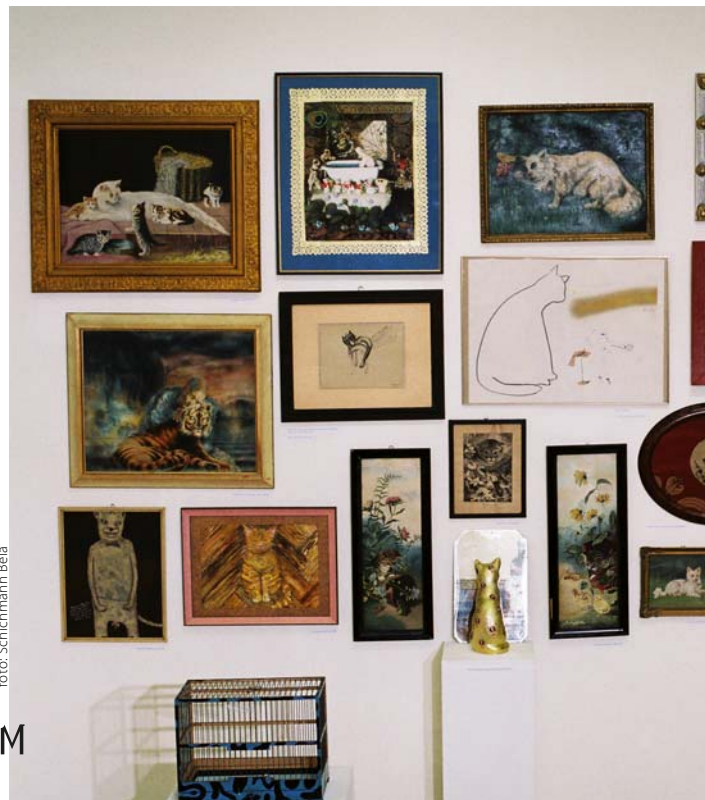

foto: Schichmann Béla

szobáról szobára járva, nyomomban a kutyával, festmények, fóliánsok, rozsdás fejfák, molyrágta pokrócok között bizonytalanul elhaladva egy folyosóról nyíló kisebb helyiséghez nem értem. A polcokon, falakon, mindenütt állatképek, metszetek, litográfiák, térben és időben, esztétikumban és giccsben szétszálazhatatlanul összetartozva: antropomorf tükörképek szomorúsága, az elveszett fény és magabiztosság rekvizitumai.

A 19. század reményei: a düllelt szemű macska először lát békát, bogarat, majd a kutyák sivataga. Dohánytartó medvék, öngyújtókutya, csokoládépapír-szűrő macska, légyapírok a disznóólból. Porcelánok, szarvas- és orrszarvúbogarak kitinvázai.

Mintha Timotheosz rendezte volna el torzultában is ismerős és esendő képmásainkat, aki I. Anasztasziosz császár uralkodása idején a 6. században az ókori szerzők műveinek felhasználásával írt könyvet az állatvilág érdekességeiről *Peri zóón tinón idiotétoosz* (*Egyes állatok sajátágai*) címmel. Timotheosz művének lényegét az utókor egyértelműen nem rendszertani, hanem etológiai-morális célkitűzésként értelmezte, mint ahogy ezt *A farkasról* című leírás is igazolja:

- a farkas, ha előbb lát meg valakit, néhány órára némává és beszédképtelenné teszi;
- a farkas természeténél fogva ellenséges a bárányokkal, és mikor elragadja őket, azokat gyakran farkával ostromozva hajtja, és a bárányok önként követik;
- a farkas, ha mértéktelenül sokat eszik, megdagad a nyelve és elszorítja a torkát;
- a farkas annyira ellenséges a bárányokkal, hogy a lanton a bárányéből készült húrt is felismeri, még akkor is, ha éppen nem pengetik;

- a farkas szereti a papagájt, ahogyan az őz is a fogolyadarat;
- a farkasnak nincsenek csigolyái, hanem csak egy csontja van, mint az oroszlánnak vagy a hiénának, ezért is egyenes a futása;
- a farkas tart a tengeri hagymától, amint az oroszlán a magyaltölgtyől és a párduc a somfától.

És végül: hogyha valaki a varangyos béka csontját fogja, elalattja a farkast.*

Ahogy végigpergettem képzeletben Timotheosz állatseregszemléjét, az öröm és a bánat, a humor és a gyász, a groteszk és az abszurd panoptikumaként szemlélttem immár vendéglátóm szobáinak összes rejtett zugát, az állatoktól való bocsánatkérés és a szín pompás madarakkal égisz emelkedés megfajtásra, megértésre váró dokumentumaként. Hiszen amikor a vak író, Borges azt állította, hogy a szörnyeteget megszerette Ariadné, én ezzel ugyanúgy nem számoltam, mint azzal, hogy a távolban morajló repülőgépek foszlányokká téphetik az ég horizontját.

A mellettem halkan szuszogó loncsos, vak kutya nedves orrát hozzányomta csuklómon a finomművű lánchoz, megérintve az oktaéder formájúra csiszolt gyémántot a világot szimbolizáló gyűrűben. Ez lesz az idő újabb cáfolata, mondta vendéglátóm, mintha visszafelé játszanánk le egy tangót, egészen addig a pillanatig, hogy megérintenéd egy nő barna bőrét. És akkor a kutya fénytelen szemébe nézve, akárha rejtett tó víztükre csillant volna fel a fodrozódó felszínen összemosódó esetlen, görnyedt testben, s mint smaragdfényű gyík az átforrósodott kövek között, az éppen lesújtó kardban egyszerre ismertem magamra.

Jegyzet:

* Kádár Zoltán – Tóth Anna: *Az egyszarvú és egyéb állatfajták Bizáncban*. Budapest, Neumann Kht., 2004

Az írás a megnyitóbeszéd szerkesztett változata.

Első Magyar Látványtár
– Kutya világ, Macskajaj és más állatságok
Állatábrázolások a gyűjteményben
VÖRÖSVÁRY ÁKOS
gyűjteménye

Fotó: Schichmann Béla